

dövastidning ^{3:2014}

EU-special:
**Christine
Linnartz**
kandiderar

Gallaudet
150 år

Café au lait
på teckenspråk

Mer teckenspråk i EU-parlamentet

2010 intervjuade jag den första döva EU-parlamentarikern Adam Kosa i Strasbourg. En scen kom att etsa sig fast i mitt minne. Det var att en servitör klev in i ett sammanträdesrum hållandes i en bricka med kaffe- och tekoppar staplade på varandra. De parlamentsledamöter som satt i utskottet för transport och turism nickade vant utan att ta bort hörlurarna när de tackade ja till en varm dryck. När servitören anlände till Adam Kosas säte visade han ett universellt tecken för te. Adam Kosa tog glatt emot tekoppen och fortsatte titta på sina två teckenspråkstolkare som turades om att jobba.

Den 25 maj är det EU-val. Därför har vi en EU-special i det här numret. Vi på DT kan berätta att minst fyra döva vill bli invalda i Europaparlamentet och Adam Kosa önskar bli omvald. Tänk om uppemot fem döva sitter i parlamentet efter

EU-valet. Då kommer teckenspråket säkert att synas mera i maktens korridorer och servitörerna kommer nog inte bara att kunna tecknet för te utan också för kaffe när de serverar de döva parlamentarikerna. Följ **dovastidning.se** efter EU-valet. Vi kommer att rapportera om de fem döva har lyckats knipa en plats var i parlamentet eller inte. Läs mer om EU på **sidorna 10-13**.

Apropå kaffe och te: i det här numret tipsar vi om ett urval teckenspråkskaféer och -restauranger i världen med hjälp av läsare. Tack läsare för er hjälp! Mer om fika- och matställen **på mittuppslaget**. Bon appétit!

I september är det riksdags-, landstings- och kommunval. Naturligtvis kommer vi att bevaka det också. Vi vill få input av er och veta vilka döv- och teckenspråksrelaterade valfrågor ni anser är viktiga och vilket Sverige ni vill se. Mejla oss på **redaktionen@dovastidning.se** och berätta.

Trevlig läsning! Vi ses igen i juni!

NICLAS MARTINSSON REDAKTÖR

Redaktionen tycker till

Fler döva vill till EU. Att minst fem döva finns med i vallistor i sina länder till EU-parlamentvalet den 25 maj gillar vi. Att gå och rösta i all ära, men det behövs döva som engagerar sig och syns i den politiska debatten också, något bl.a. en av kandidaterna, miljöpartisten Christine Linnartz från Tyskland, också efterfrågar.

Grannlandet. Den 13 maj väntas det danska teckenspråket bli erkänt av folketinget. Det blir deras nya Teckenspråksdag, bara en dag före vår svenska Teckenspråksdag. Grattis till vårt grannland! Snart är teckenspråket erkänt i nästan hela Norden.

Öresjögården såld. Vi får stryka ännu ett sommarställe som ägs av en dövförening, från listan: Öresjögården utanför Trollhättan. Gården, som ligger charmigt beläget vid sjön Öresjö, säljs efter 43 år i föreningens ägo. Ledsamt, tycker vi. För tjugo år sedan, 1994, fanns 18 stycken fritidsanläggningar. Som mest fanns 27 stycken – samtidigt. Tyvärr talar mycket för att denna trend fortsätter.

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 3/2014

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skraddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp:
Nr 4: 5 juni
Nr 5: 15 augusti
Nr 6: 19 sep
Nr 7: 24 okt
Nr 8: 28 nov

Utgivning:
26 juni
4 sep
9 okt
13 nov
18 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare: Helena Fremnell

Redaktör för DT: Niclas Martinsson

0738 333 060 (sms/3G)

niclas.martinsson@dovastidning.se

Redaktör dovastidning.se:

Tomas Lagergren, 0735 130 199 (sms/3G)

tomas.lagergren@dovastidning.se

Form: Annalena Sandgren, Formligen.se

Omslag: Foto av Christine Linnartz

Facebook: facebook.com/dovastidning **Twitter:** @DovasTidning

PRENUMERATION:

prenumeration@dovastidning.se

Bildtel:

agneta.skagerstrand@sip.omnitor.se

SDR, Agneta Skagerstrand

Box 300

793 27 Leksand

Prenumerationspris: 300 kr/år

Utebliven tidning: kontakta

prenumeration@dovastidning.se

ANNONSER:

Bokas och lämnas till:

annons@dovastidning.se

0506 300 58 eller 0730 562 169

Förenings- och internannonser

bokas och lämnas till:

redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5800 ex

Tryck: April 2014

Carlshamn Tryck & Media ab

ISSN 1402-1978

dovastidning.se

I KORTHET

4

AKTUELLT

5

SIGNERAT:
YLVA BJÖRKLUND

7

GALLAUDET
150 ÅR

8

EU-VALET 2014

10

CAFÉ AU LAIT
PÅ TECKENSPRÅK

14

PORTRÄTT:
KERSTIN BJÖRK

16

PÅ BESÖK I
SYDKOREA

19

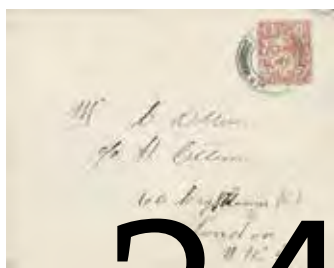
FÖRBUNDS-
NYTT

20

UNG

22

INSÄNDARE

24

KRÖNIKA

26

Öresjögården säljs

● Trollhättans Dövas Förenings sommarställe Öresjögården säljs efter 43 år i föreningens ägo. Orsakerna till att man nu säljer är att de ideella krafterna som länge burit upp gården inte längre orkar, och ingen vill ta vid. Utöver det har föreningen inte råd att möta de nya EU-regler på avlopp som följs av kommunen, vilket skulle innebära att föreningen skulle bli tvungen att låna ett sexsiffrigt belopp. Detta när man har sedan tidigare ett gammalt lån kvar. "Och då har vi inte räknat på det som kostar i underhåll av gården", säger Eva Ulfsparré, ordförande i Trollhättans Dövas Förening som beklagar beslutet men också berättar att försäljningen innebär att föreningen kan behålla sin lokal inne i Trollhättan.

140513

Det danska dövförbundet har i mer än ett år arbetat intensivt för att det danska teckenspråket ska erkännas som ett språk och likställas med danskan. Nu har ett lagförslag tagits fram. Det väntas gå igenom i folketinget den 13 maj. Därmed blir det Danmarks nya Teckenspråksdag, bara en dag före Sveriges motsvarighet.

Det svenska teckenspråket blev erkänt av riksdagen som dövas första språk redan den 14 maj 1981.

Påskmusikal tolkad i år igen

● Frikyrkan Insjöns påskmusikal "Vem är den mannen?" teckenspråksgestaltades för fjärde året i rad. Sex teckenspråkstolkare levandegjorde pjäsen om Jesus. Initiativtagare var Mia-Maria Björkstrand. Pjäsen hade blivit tolkad till teckenspråk under flera år tidigare, då nedanför scenen. Hon ansåg att den kunde göras mer levande om tolkarna istället stod på scenen och teckenspråksgestaltade. Deras uppdrag var alltså att "göra de olika karaktärerna rättvisa". Det blev enligt henne en succé och drog fler teckenspråkiga besökare för varje år. DT såg musikalen på skärtorsdagen. Döva från olika delar av landet hade kommit med buss, till exempel från Kalmar och Stockholm. Kyrksalen var fullsatt med över 200 personer. "Man måste inte vara religiös för att tycka om föreställningen", sade Charlotta Digerstam, en av åskådarna.

Handisam blir MFD

● Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) har bytt namn till Myndigheten för delaktighet (MFD). Myndighetens uppdrag ska styras av mål och strategier för funktionshinderspolitiken som bygger på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Delar av Hjälpmedelsinstitutets verksamhet kommer även att uppgå i den nya myndigheten. "Vi kommer att arbeta för att alla människor ska kunna vara fullt delaktiga i samhället, oavsett funktionsförmåga", säger Anne Holm Gulati, ny generaldirektör för MFD.

Dalahänder årets kooperativ

● Västanviks folkhögskolas ekonomiska förening, Dalahänder, blev utsedd till Årets kooperativ 2014 och fick ett stipendium på 10 000 kr av Coompanion Dalarna. Dalahänder säljer tjänster som städning och trädgårdsskötsel till företag och privatpersoner. När DT förra året skrev om Dalahänder betonade verksamhetsledare Suzanne Albihn att det är dövas företag. Detta eftersom döva arbetar där. Motiveringen till priset är att Dalahänder på kort tid nått framgång på ett föredömligt sätt, har stor betydelse för döva som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, och fått till en god relation med det lokala näringslivet i Leksand. "Det var verkligen kul att vi blev utnämnda till Årets Kooperativ 2014", säger Suzanne Albihn.

Ewa-Helen Rydmark fick personlig assistans

● I förra numret berättade DT om Marie Eriksson. Hon är döv och nästan helt blind, och vann mot Örebro kommun i kammarrätten. Därmed fick hon rätt till personlig assistans. Hennes ombud var Fredrik Söderström, verksamhetschef för Teckenspråkig assistans. Domen blir sannolikt ett prejudikat och därmed av stor betydelse för personer med dövblindhet. I april rapporterade SVT Tvärsnytt om Ewa-Helen Rydmark som också har dövblindhet och bor i Örebro kommun. Hon fick efter tolv års kamp personlig assistans. På frågan om vad som skiljer sig mellan hennes och Marie Erikssons fall, svarar Fredrik Söderström:

"I Ewas fall behövde vi inte överklaga till kammarrätten. Örebro kommun gav med sig och beviljade henne assistans i samband med att vi kom in i bilden som ombud, vilket är väldigt intressant då hon alltid blivit nekad tidigare då hon drivit sina processer själv. Sedan om det var vi eller något annat som påverkade den här gången låter vi vara osagt".

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Inget gymnasium för döva i Stockholm

Den ursprungliga planen var att Stockholms stad skulle starta en gymnasieverksamhet höstterminen 2013 där döva och hörselskadade elever kunde få undervisning på tal och/eller teckenspråk. Planen sköts upp. Nu blir den verklighet till hösten, men bara för hörselskadade elever. Synd, tycker DHB och Stockholms Dövas Ungdomsråd.

Midsommarkransens gymnasium skulle börja ta emot döva och hörselskadade elever höstterminen 2013. De skulle få undervisning på tal och/eller teckenspråk. Om en eller flera döva sökte så skulle de få teckenspråkstolk. Det visade sig dock att det skulle bli för dyrt att tillgänglighetsanpassa lokalerna i det gymnasiet.

Istället erbjuder kommunen Stockholms stad ett hörselanpassat gymnasium vid Kungsholmens västra gymnasium, som ligger i samma campusområde som Manillaskolan, med start höstterminen 2014. De program som de kan välja mellan är naturvetenskap, vård- och omsorg och samhällsvetenskap med två olika inriktningar, beteendevetenskap eller samhälle. Det ska finnas 16-20 elever i varje klass och hörselskadade elever kommer att gå integrerat med hörande.

DHB Östra (ett av distrikten i riksförbundet DHB för döva, hörselskadade och språkstörda barn och deras familjer) anser att det är en stor brist att elever inte kan få undervisning på tal och/eller teckenspråk efter behov i uppstartssituationen.

Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR) tycker likadant.

Peter Lyth, gymnasiechef i Stockholms stad, säger till DT att anledningen till att gymnasiet nu enbart vänder sig till hörselskadade elever är att de vill göra det rätt från början och därför börjar i det lilla för att kunna se hur det kommer att utvecklas. Gymnasiet vet ännu inte hur många som söker dit.

Döva elever kan få gå där. Gymnasiet kan nämligen ordna med teckenspråkstolk. Henrik Sundqvist, ungdomskonsulent vid SDUR tycker att det är olyckligt att gymnasiet inte kommu- nicerar det utåt. Peter Lyth säger att uppdraget gäller enbart in- tegrering av elever med hörselnedsättning och att de därför inte berättar om att man kan få tolk i undervisningen på sin hemsida för man kan i princip få tolk i vilken gymnasieskola som helst, inte bara specifikt vid Kungsholmens västra gymnasium.

– Det att man kan få tolk där, är dock ett steg i rätt riktning, säger Henrik Sundqvist.

DHB Östras ordförande Monica Asté Thoren säger att de ändå stöttar gymnasiets försök att starta i liten skala. Både DHB Östra och SDUR hoppas att döva och hörselskadade elever i Stockholms län så småningom kan en större valfrihet, så att de inte bara har två alternativ att välja på: riksgymnasiet i Örebro, eller integrerat i en gymnasieskola som inte är tillgänglig för dem.

Sedan tidigare finns två gymnasier för hörselskadade i landet: Katrinelundsgymnasiet i Göteborg och riksgymnasiet i Örebro.

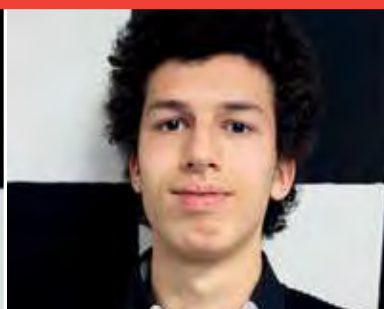
NICLAS MARTINSSON

Kan du tänka dig att gå i gymnasiet i Stockholm?

Cecilia Björck, klass 9, Manillaskolan:

– Ja, om gymnasiet i Stockholm har det program som jag är intresserad av och om lärarna är fullt teckenspråkiga. Att ha tolk är otänkbart för mig. Jag har hellre direktkommunikation med läraren. Tänk om tolken översätter fel? Örebro är bättre för det finns fler program att välja på och många döva kompisar och lärare.

Elias Tebibel, klass 9, Manillaskolan:

– Ja, men bara om lärarna kan teckenspråk och jag inte är den enda döva i gymnasiet. Jag kan inte tänka mig att ha tolk. Tolken är ju inte lärare. Jag vill hellre kunna kommunicera direkt med läraren. Örebro kommer jag nog att välja. Det finns många döva kompisar och många olika programinriktningar där.

Natalia Polak, klass 7, Manillaskolan:

– Jag vet inte. Min mamma vill gärna att jag väljer Stockholm för jag är ännu inte myndig när jag börjar gymnasiet. Men jag tror att jag tar Örebro. Det finns många döva kompisar där. Jag kan prata, men ibland vågar jag inte prata inför andra i klassen för det är pinsamt. Så jag tecknar hellre då.

Anton Lindberg Nyberg, klass 8, Manillaskolan:

– Ja, kanske. Jag kan tänka mig att ha tolk, men inte 24/7 (inte hela tiden). Det som är bra med Örebro är att det finns många möjligheter där. Alla är döva där och så. Och gymnasiet där har säkert det program som kan tänkas passa mig.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Irina Tjeptjina.

Utan lön i Ukraina

Den senaste tidens oroligheter i Ukraina har nog inte undgått någon. Hela världen följer med i de komplicerade turerna mellan Ryssland och Ukraina. Landet självt, EU och Nato-länderna försöker lösa krisen. DT undrar: Hur är läget för döva i landet?

Hur kunde det bli så här?

– I västra Ukraina vill man närma sig EU och ha ett mera öppet, demokratiskt land, medan den östra delen av Ukraina vill vända sig mot Ryssland; de har sett baksidorna av den dåliga ekonomin i Ukraina och vill ha pengar och arbete, något som finns i Ryssland, förklarar Irina Tjeptjina, vice ordförande i det ukrainska dövförbundet och fortsätter:

– De i väst blev arga, särskilt de unga som började demonstrera sitt missnöje på Självständighetstorget i Kiev. De ville ha ett europeiskt samarbete – inte vändas mot Ryssland, de kände sig lurade. Allt det hände på en natt, känns det som, säger Irina Tjeptjina som hoppas mycket på valet som sker den 25 maj.

– Men jag är ändå lite orolig för hur det utvecklar sig. Det finns i nuläget inga starka namn av dem som vill kandidera till presidentposten. Jag hoppas verkligen att det blir bra och att det blir lugnare efter valet. Hon minns tiden före 1991, då

Ukraina var en Sovjetrepublik. Hon vill inte tillbaka dit. Hon berättar att sedan Ukraina blev fritt från Sovjetunionen har landets identitet, kultur, det ukrainska språkets ställning gått framåt. Dock har demokratin inte utvecklats speciellt väl, mycket beroende av den höga korruptionen i landet.

Hur är läget för döva i landet?

– Det är relativt lugnt bland döva. Vi respekterar allas åsikter. Vill någon stödja Ryssland, välja ryska språket så är det ok, och tvärtom (30 % av befolkningen har ryska som modersmål reds. anm.). Fast det är klart, vi vill inte ha det så här.

En döv dog tragiskt på Självständighetstorget i januari. 19-årige Dmitri Maksimov var en uppskattad idrottstalang i Ukraina. Han hade tagit två medaljer i judo på Deaflympics i Sofia 2013.

– Han hade tagit sig till torget för att fota protesterna. Det var stökigt där och det smällde och så men han fortsatte fotografera. Plötsligt exploderade en granat. Han träffades och förlorade armen. Väl på sjukhuset förblödde han för han fick inte hjälp i tid. Oerhört tragiskt, säger Irina Tjeptjina.

Dövförbundet i Ukraina bildades 1933 och har idag nästan 50 000 medlemmar. I landet finns runt 54 dövsolor, en del främst för döva, medan andra främst för hörselskadade. I Ukraina har dövföreningarna, till skillnad mot här i Sverige, egna klädfabriker som fått stänga i flera månader på grund av krisen, vilket gjort att döva som arbetar där gått utan arbete och blivit utan lön.

– Det är inte bra, konstaterar Irina Tjeptjina.

Hur blir det för dövföreningarna och dövsolorna i det Krim som nu är ryskt?

– Tre representanter från det ryska dövförbundet har åkt ned till Krimhalvön för att titta på det, det finns två dövsolor i området, en i Simferopol och en i Feodosija. Det är en del saker som måste lösas, som att den nya regionen måste ta över administrationen för dessa skolor. Just nu är mycket oklart. Om det blir så att Krim erkänns och förblir ryskt av världen, så kommer dövföreningarna i regionen gå upp i det ryska dövförbundet.

TOMAS LAGERGREN

Fotnot: Texten skrevs den 18 april. Mycket kan ha hänt sedan dess.

Döva får inte teckna i kasinot – igen

● Florian Tirnovans kamp för att få kommunicera på teckenspråk vid pokerbordet på Casino Cosmopol på samma villkor som sina hörande medspelare – att det är okej att kommunicera på sitt språk så länge man inte själv deltar i en hand – fortsätter. Det börjar bli många turer i denna historia:

Efter att DO inte upptog hans anmälan, fick historien en positiv vändning då kasinot hastigt meddelade att teckenspråk skulle behandlas precis som svenska eller engelska, för att sedan, lika hastigt ta tillbaka det, efter ett möte där de högsta spelcheferna från alla casinon i landet hållits. Då beslöts att

teckenspråk, precis som alla språk förutom svenska och engelska, enbart är okej under den korta perioden mellan händerna där dealern blandar korten.

Däremot går det bra att teckna när man lämnar bordet under spelets gång.

Florian Tirnovan känner sig lurad och överkörd. Han ger inte mycket för lösningen att resa sig från bordet om man vill prata.

– Det är alltså okej att stå upp och flytta sig 1-2 meter från bordet för att använda teckenspråk? Blir jag då plötsligt osynlig för andra vid bordet? frågar sig en besviken Florian Tirnovan.

Våga följa dina drömmar

Jag har en dröm sa Martin Luther King i ett berömt tal från 1963. Det han drömde om var ett amerikanskt samhälle där svarta och vita kunde leva tillsammans. Fem år senare blev Luther King mördad för sina drömmars skull. Men själva drömmen, den lever än.

Drömmar tog Columbus till Amerika på 1400-talet, drömmar tog människan till månen 1969. Drömmar har blivit guldmedaljer och segerkransar. Drömmar har tagit människor till Sverige och svenskar till andra länder. Det är människor som vågat följa sina drömmar som förändrat världen, hittat sin plats på kartan, lever sina liv med lite mindre ånger.

Vill du vara den första döva på månen eller drömmer du om att bli Sveriges första döva polis, att driva egen affär eller att spela Shakespeare på Dramaten? Kanske du drömmer om att vinna Formel 1 eller cykla över Grönland i clowndräkt? Go for it! Utan dina drömmar är du ingenting så låt ingen, ingen ta dem ifrån dig. Uppmuntra dem, när dem, bär dem och gör allt du vill, vågar och kan för att uppfylla dem. Och om du misslyckas? Ja men då har du i alla fall försökt.

Välkommen till Stjernsunds Slott Askersund

Följ med på visning av "Sångarprinsens" inredningar från 1850-talet, promenera i parken, besök Vagnmuseet, Mejeriet och Slottsbutikerna.

Visningar på teckenspråk för bokade grupper.

Slottscaféet serverar god lunch, smörgåsar och läckra bakverk.
Hemlagat och närproducerat naturligtvis.

Allt i en fantastisk miljö intill Vättern.

Slottet är öppet 15 maj-31 aug. Visningar dagligen.
Caféet öppet 18 april-31 aug. midsommarafton stängt.

Mer info: 0583-10 04 (slott) 0583-126 88 (café)
www.vitterhetsakad.se elagerstrom@vitterhetsakad.se

Som döv eller hörselskadad har vi väl alla någon gång stött på någon som sagt - "Nej, lilla vän, det går inte. Det där kan du inte göra. Du är ju döv." Eller ja, man har väl haft tur om man bara stött på EN sådan kommentar, Tyvärr. Men en döv drömde en gång om ett körkort och fixade det. En annan döv drömde om att få läsa på universitetet och gjorde det. Andra följde efter både med körkort och med universitetsstudier. Pionjärer blir de som vågar kämpa för sina drömmar. Vi är många som kommer efter.

Ett helt liv kan innehålla många olika drömmar. En del bär på samma dröm hela livet medan andra byter lika ofta som de byter kalsonger. Icke desto mindre är det din dröm (eller dina drömmar för all del, jag hoppas att du byter kalsonger ofta). För en del räcker det att drömma sig bort på äventyr, att ligga i soffan och fantisera om den där stugan med egen badbrygga i skärgården medan andra offerar liv och lem för att uppnå sina. Det är din dröm, kom ihåg det. Du gör precis vad du själv vill med den. Låt bara ingen tro att de kan styra dem åt dig. Låt ingen någonsin ta dem ifrån dig. Låt ingen tala om för dig att just den där drömmen du drömmer, den är ouppnåelig för just dig bara för att du är döv. Att försöka döda en annan människas drömmar för att de verkar vara omöjliga i ens egna ögon borde vara kriminellt.

Drömmar är vinden under våra vingar. Drömmar är näring till våra själar och det är drömmar som tar oss framåt, uppåt som strävande människor, som folkgrupper som vill ha respekt och ett bättre liv. De tar oss framåt och uppåt som individer.

Jag har en dröm sa Martin Luther King. Det har jag också. Och du. Jag hoppas du har många. Du kanske har flera olika drömmar, några för ditt yrkesliv och (...) andra drömmar för ditt privata liv. Någon av dina drömmar verkar ibland helt omöjlig att uppnå medan andra känns inom räckhåll. Det är dina drömmar och jag tror de ger dig liv och mening. När en försvinner ersätts den av en annan, kanske ännu bättre dröm. En del stannar i soffan medan andra är värda att offra liv och lem för.

Allt börjar med en dröm. Våga följa dina drömmar, det är en mänsklig rättighet. Peace.

Ylva Björklund

Ylva Björklund jobbar på studieförbund och drömmer märkliga drömmar under fullmåne.

Gallaudet fyller 150 år

Världens första universitet för döva, Gallaudet i Washington DC, har nu funnits i 150 år. DT:s Petra Örlegård berättar om dess historia, och intervjuar Laith Foad Fathulla som nu studerar där. Hittills har 43 svenskar tagit examen där.

Den 8 april år 1864 bildades National Deaf-Mute College, som universitetet hette från början, och man skrev ett förslag om att få behörighet till att undervisa döva på högskolenivå och få utfärda högskoleexamen. Ingen mindre än president Lincoln skrev under lagförslaget som gick igenom i kongressen den 28 juni 1864. Edward Miner Gallaudet blev skolans första rektor. Han var son till Thomas Hopkins Gallaudet, som bildade den första dövskolan i USA. År 1954 ändrades namnet på universitetet till Gallaudet College för att hedra Thomas Hopkins Gallaudet. Oktober 1986 fick Gallaudet universitetsstatus varpå namnet ändrades till Gallaudet University.

Gallaudet slår på stort när de firar 150 år. Under 15 månader (från september 2013 till november 2014) firar universitetet med olika arrangemang, bland annat en serie föreläsningar om dövas historia och universitetets historia. Den 8 april i år hade Gallaudet ett fullspäckt festivalprogram. Bland annat invigdes den nya utställningen om skolans 150-åriga historia på Gallaudet University Museum. Man gav även ut ett speciellt nummer av Deaf Studies Digital Journal om skolans historia, nutid och framtid. Dessutom utgavs boken *The history of Gallaudet University: 150 years of a Deaf American institution*.

Gallaudet University har från starten år 1864 fram till sommaren 2013 haft totalt 19 778 amerikanska studenter och 1660 internationella studenter från 98 länder. I siffran inryms dock inte så kallade special students, det vill säga studenter som läst på Gallaudet i upp till ett år. Det är sammanlagt 43 svenskar som tagit examen på Gallaudet. Hösten 2013 hade universitetet 1753 studenter på både grund- och avancerad nivå samt forskningsnivå. De internationella studenterna utgjorde 7 procent av den studentskara, som hade för avsikt att ta examen. Av de 1753 studenterna var 9 procent hörande. Just nu går sex svenskar på Gallaudet*.

Gallaudet, och Clerc Center som är ett nationellt resurscenter för utbildning av döva barn och självt driver en förskola, grundskola och high school för döva, har totalt 895 anställda. Av dem är 462 döva eller hörselskadade. Under 2012-2013 kostade det 13 424 amerikanska dollar (nästan 90 000 svenska kronor) för en heltidsstuderande amerikansk student att under ett läsår studera på grundnivå på Gallaudet. För en internationell student var studieavgiften den dubbla. Studenter från u-länder kunde betala en lägre studieavgift än övriga internationella studenter, men avgiften för dem var avsevärt högre än för amerikanska studenter. En student som går på Gallaudet kan även gå på kurser på något av de 13 andra universiteteten i Washington DC-området.

De vanligaste huvudämnena på grundnivå för studenter på Gallaudet University är bland annat Deaf Studies, kommunikationsstudier, företagsekonomi, tolkning, idrott och hälsa, psykologi och socialarbete (motsvarande socionomprogrammet i Sverige).

TEXT: PETRA ÖRLEGÅRD FOTO: NICLAS MARTINSSON

* Tre svenskar går på kandidatnivå, en läser på ELI (se nästa sida), och två är s.k. visitor students (som inte planerar att ta någon examen).

Laith på Gallaudet

Laith Foad Fathulla, 22 år, är en av sex svenskar som just nu studerar på Gallaudet. Han läser internationella relationer som huvudämne och har gått på universitetet i två år.

När DT pratar med Laith Foath Fathulla på bildtelefon sprudlar han av liv och berättar att han känner sig hemma på Gallaudet. Han stormtrivs och säger att det är toppen att ha nära till allt.

– Jag bor ju på ett studenthem på campus och då är det inte långt att gå till t.ex. föreläsningar och dylikt. Det bästa är nog det sociala livet här. Jag kan umgås med vänner varje dag.

Han valde att plugga på Gallaudet på grund av dess teckenspråksmiljö. Det var under gymnasiet som han började fundera på Gallaudet. Eftersom han fick bra resultat på ACT** slapp han gå på ELI först och kunde direkt studera på kandidatnivå.

På Gallaudet är Laith aktiv i både brödrskapet Kappa Gamma och i studentkåren där han har ansvar för miljöfrågor.

Vad gjorde du den 8 april när Gallaudet firade 150 år?

– Det var inga föreläsningar den dagen och man tog en bild på morgonen där alla formade siffran 150. Sen var det invigning av muséet och senare på kvällen var det en talangtävling där vinnaren fick 400 dollar. Gallaudets systra- och brödrskap sålde dessutom olika käk under dagen. Det var en rolig dag med en massa folk som kommit för att fira Gallaudet.

Efter examen 2016 planerar Laith att flytta hem till Sverige. Han berättar att amerikanskt kaffe smakar förskräckligt och att hans IKEA-kaffe precis tagit slut. Det får bli en tur till IKEA snart.

PETRA ÖRLEGÅRD

* ELI står för English Language Institute som är en del av Gallaudet där internationella studenter som inte har klarat något av de amerikanska intagningsproven måste studera innan de uppvisar goda engelska kunskaper för att kunna studera på kandidatnivå på Gallaudet.

** ACT är ett av de två amerikanska intagningsproven till universitetet. SAT är det andra.

Öppna dörren för teckenspråk

DÖVAS DAG i Hässleholm

26-28 september 2014

www.dd2014.se

Hässleholms
kommun

Program Dövas Dag

Fredag 26 september

09.00-16.45 Konferens i Stadshuset
19.00-01.00 Pubafton på Hotell Statt

Lördag 27 september

10.00-16.30 Utställning i Kulturhuset
19.00-01.00 Buffé med underhållning
(Eftersläpp 21.30 - 200 kr)

Söndag 28 september

10.00-11.00 Gudstjänst i Hovdala slott
11.30-ca 15.00 Utflykt i Hovdalas slotts område

Pris

- Paketpris 1 - 995 kr
- Fredag + lördag + söndag inkl. entré och buffé
- Paketpris 2 - 895 kr
- Fredag + lördag inkl. entré och buffé
- Paketpris 3 - 795 kr
- Lördag + söndag inkl. entré och buffé

Anmälan och betalning

Sätt in pengarna på bankgiro 415-7970 senast 1 september och glöm inte att skriva ditt namn.

EU-val 2014

När vi går till EU-val den 25 maj väljer vi de politiker som ska representera oss de kommande fem åren. Totalt 400 miljoner väljare ska rösta fram 751 ledamöter som ska sitta i EU-parlamentet. För Sveriges del handlar det om 20 mandat i parlamentet. I år finns minst fem döva (ingen från Sverige) på vallistorna, däribland den nuvarande enda döva EU-parlamentarikern sedan 2009, Adam Kosa från Ungern. Hur styrs EU och hur påverkar det oss i Sverige? Och vad vill de döva som kandiderar göra för oss EU-medborgare? Svar på dessa frågor finnes i vår lilla EU-special. Trevlig läsning!

Adam Kosa vill bli omvald

Adam Kosa från Ungern blev den första döva ledamoten i EU-parlamentet 2009. I år ställer han upp för omval.

– Jag känner mig inte färdig med uppdraget, säger Adam Kosa till DT.

Adam Kosa representerar det nationalkonservativa partiet, Fidesz. Partiet är det största i Ungern och sitter i regeringsställning. Adam Kosa har nummer 11 på partiets lista till Europaparlamentet i år. Fem år tidigare hade han en tolfte placering.

– Det att jag nu har en högre placering på vallistan, visar att mitt parti respekterar mig och anser att jag har gjort ett gott arbete de fem senaste åren. Jag känner mig tacksam och ödmjuk, säger Adam Kosa, som är utbildad jurist och ordförande för det ungerska dövförbundet vid sidan av EU-uppdraget.

Ungern har 21 platser i parlamentet, en färre jämfört med den nuvarande mandatperioden. För fem år sedan hade Fidesz 56,4 procent av rösterna i EU-valet. Och den ungerska spärren är 5 procent (Sveriges är 4 procent). Så om ett parti får färre än 5 procent av rösterna, utesluts det. Chansen är därmed större för Adam Kosa att knipa en plats. En thriller väntar alltså med andra ord då hans elfte placering inte är helt säker. Särskilt då Fidesz backade ganska kraftigt i det nationella valet i år, från 53 procent år 2010 till 45 i år.

– Jag hoppas på minst hälften av rösterna, säger Adam Kosa.

Han blir ombedd av DT att berätta om sina viktigaste framgångar i EU-parlamentet.

– Jag väljer fem områden.

Det ena är att han lyckats få till en attitydförändring i parlamentet. Nu finns en större acceptans för EU-parlamentariker med förvärvad funktionsnedsättning och som dessutom talar för EU-medborgare med funktionsnedsättning. Det andra är att han hade ansvar för att ta fram betänkandet ”Om rörlighet och integrering av personer med funktionsnedsättning och EU:s handikappstrategi 2010–2020” som gick igenom i parlamentet 2011 och i korthet går ut på att ta tillvara de över 80 miljoner funktionshindrade EU-medborgares intressen. Arbetslösheten och fattigdomen är högre bland dem än befolkningen i övrigt. Det tredje är Brysseldeklarationen år 2010; om att stärka de nationella teckenspråken i EU och att EU och dess institutioner ska bli mer tillgängliga för teckenspråkiga

EU-medborgare. Det fjärde är att han sitter med i arbetsgruppen för EU:s strukturfonder. En av fonderna heter Europeiska socialfonden, som bland annat verkar för bättre livsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

– Vi har fattat beslut om en rad projekt för personer med funktionsnedsättning, vilket är betydelsefullt, säger Adam Kosa.

Det femte är Insign; ett projekt lett av European Union for the Deaf. Adam Kosa har arbetat för att projektet ska bli verklighet. Det går ut på att döva EU-medborgare kan komma i kontakt med parlamentarikerna och personalen i EU-institutionerna på sitt nationella teckenspråk via tolk. Projektet startade nyligen och är ett år långt.

Vad är du mindre nöjd med under tiden som parlamentariker?

– Tre EU-länder har ännu inte ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (reds anm: Finland, Irland och Nederländerna). Och arbetet med den europeiska lagstiftningen mot otillgänglighet är ännu inte i hamn. Allt detta vill jag arbeta för under nästa mandatperiod, säger Adam Kosa.

Nu finns det minst fem döva EU-parlamentskandidater. Vad tycker du om det?

– Jag är väldigt glad. Det har känts ensamt att vara den enda döva i parlamentet. Jag hoppas att det blir fler än en döv ledamot under nästa mandatperiod.

Varför ska man rösta i EU-valet?

– Det EU beslutar om påverkar alla länder i EU. Om jag blir invald, ser jag till att döva i EU och deras röst, och ungrarnas röst, blir hörda i EU. Och ta chansen att ta kontakt med och påverka din svenska politiker via Insign (projektet är klart i december. Efter det kan man lättare kontakta en parlamentariker eller tjänsteman i EU-administrationen på teckenspråk) säger Adam Kosa. TEXT OCH FOTO: NICLAS MARTINSSON

Christine vill in i EU-parlamentet

Den tyska gröna politikern, Christine Linnartz, kandiderar till Europaparlamentet. Hon anser att det inte räcker med en döv ledamot i parlamentet i Adam Kosa.

– Han kommer ju från högerpartiet Fidesz, vi behöver också döva politiker på vänster- och mitten-kanten, säger hon.

Christine Linnartz, till vardags vice ordförande i det tyska dövförbundet och bosatt i Wuppertal i nordvästra Tyskland, har plats 15 på Die Grünen (De gröna) lista. Totalt har hennes parti 48 kandidater.

– Jag blev överväldigad när jag fick veta att jag hade femtonde plats. Det är fantastiskt roligt, säger hon.

Under förra EU-valet hade Die Grünen 12,1 procent av rösterna och fick därmed 14 platser i parlamentet. Tyskland har 96 platser i EU-parlamentet.

Hennes tre hjärtefrågor är fri rörlighet för personer med funktionsnedsättning och tillgänglighet i EU, implementering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning i EU, och ungdomsarbetslöshet.

– Döva i EU får inte alltid tolk när de får jobb eller börjar plugga i ett annat EU-land. Den fria rörligheten ska gälla alla, även personer med funktionsnedsättning, säger Christine Linnartz.

Hon trycker även på vikten av att döva får sin röst hörd i EU. De kommunikationsbarriärer som i dag finns, måste elimineras, till exempel genom att utvidga tolkservicen. Hon vill också se att EU initierar projekt där en ny modell för hur ungdomar med funktionsnedsättning, bland annat döva, och flyktingar som fått asyl lättare kan få jobb, utvecklas.

– Jag vill se att EU tar ett större helhetsgrepp om det här. En ung flykting kan ju också ha någon form av funktionsnedsättning.

Två andra frågor som ligger henne varmt om hjärtat, är förstas klimat och miljö.

Christine Linnartz anser att Adam Kosa gör ett gott arbete i Europaparlamentet, men att eftersom han kommer från högerpartiet Fidesz, behövs det fler döva politiker i EU-parlamentet, på såväl vänster- som mitten-kanten, för att kunna komma fram till bättre kompromisser.

Varför ska man rösta i EU-valet?

– Ett bra exempel var lagförslaget i EU om att vattenaktörer i offentlig regi kunde privatiseras, något som kunde leda till ett dyrare vatten. Men det stoppades i EU, efter många protester från EU-medborgare*. Det lönar sig alltså att rösta, säger Christine Linnartz.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT

*Om privatisering av vattenaktörer enligt EU är tillåtet så måste EU-medlemmarna följa det. EU-lagarna gäller framför de nationella lagarna.

3 andra döva EU-kandidater

Katarzyna Galasiewicz, Polen

Hon representerar det nybildade socialliberala partiet, Twój Ruch (Din rörelse), och har plats 8 i ett av de sexton polska distrikten.

Helga Stevens, Belgien/Flamländerna

Hon sitter nu i den flamländska senaten, och har nummer 2 på EU-vallistan för partiet Ny-flamländska alliansen (N-VA). Under den nuvarande mandatperioden har partiet en plats i EU-parlamentet.

Yannis Yallouros, Grekland

Han är representant för Elia (Olivträdet), ett nybildat parti som står till vänster om mitten. Någon placering har han inte, utan Grekland har i år ett annat valsystem: den som har flest röster kommer in. Maximalt fyra ledamöter per parti.

Så funkar EU

EU:s makt är fördelad över följande fyra organ: kommissionen, parlamentet, domstolen och ministerrådet. EU-parlamentet lagstiftar tillsammans med ministerrådet i EU efter att EU-kommissionen har lagt ett förslag. För att komma till beslut förhandlar de med varandra. EU-parlamentet är väljarnas röst och ministerrådet talar för de 28 regeringarna i EU. Reglerna gäller sedan i alla EU-länder.

★ Ministerrådet

EU:s högsta beslutande organ. Ministerrådet stiftar lagar och pekar ut kursen inför framtiden. På de flesta områden delar ministerrådet beslutanderätten med parlamentet. Inom utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken styr ministerrådet ensam. Rådet består av medlemsländernas ministrar, samlade kring respektive politikområde.

★ EU-parlamentet

Beslutar tillsammans med ministerrådet om lagar som styr handeln med varor och tjänster samt den fria rörligheten på den inre marknaden. Parlamentet godkänner också nya medlemsstater och avtal med länder utanför EU. Parlamentet är också det enda organet som utses direkt av väljarna i de olika länderna, något som sker den 25 maj i år. Valen hålls vart femte år.

★ Kommissionen

Kommissionen föreslår nya lagar och ser till att beslut blir verkställda. Den har också ansvar för EU:s budget. Varje medlemsland tillsätter en ledamot i kommissionen. Sveriges kommissionär sedan 2009 har varit Cecilia Malmström. Kommissionärernas uppdrag är inte att driva sitt hemlands intressen, utan att se till unionen som helhet.

★ Europeiska rådet

Ländernas stats- och regeringschefer sammanträder och fattar övergripande beslut om EU:s inriktning. Rådet leds av en permanent ordförande. Belgaren Herman van Rompuy innehar posten nu.

★ EU:s domstol

När det blir konflikt om hur lagar och fördrag ska tolkas är det EU:s domstol som har sista ordet. Medlemsländer som bryter mot EU:s regler kan dömas till dryga böter. Om en domstol i ett medlemsland tycker att det är oklart hur lagarna ska tolkas i ett visst mål, kan den få ett förhandsavgörande från domstolen. Det innebär att domstolen klargör vad som gäller enligt EU-rätten i det aktuella fallet. Hur den slutgiltiga domen ska lyda är sedan upp till domstolen i medlemslandet. Under domstolen finns förstainstansrätten. Hit vänder sig företag och enskilda personer som hamnat i tvist med någon EU-myndighet. EU:s domstol består av en domare från varje medlemsland som biträds av ett antal generaladvokater.

★ Vad bestämmer EU?

Den inre marknaden är central för EU:s beslutsfattande. Den ska präglas av fri rörlighet för varor, tjänster, arbetskraft och kapital. Andra områden där EU bestämmer helt eller delvis är handel med övriga världen, miljö, jordbruk, utrikespolitik, invandring och brottsbekämpning över gränserna. Sjukvård och skola är exempel på sådant som medlemsländerna styr över själva. Till grund för EU:s beslut ligger fördragen, som talar om vilka grundläggande regler som gäller för medlemskap och beslutsfattande. De beslut som EU fattar kan vara av olika slag. Förordningar gäller direkt och likadant i alla medlemsländer. Beslut gäller för de särskilda medlemsländer, individer eller juridiska personer som frågan handlar om.

★ Hur påverkar EU oss?

Hälften av regeringens lagförslag utgår från EU. Runt 60 % av alla kommunala frågor påverkas av EU. Och svenska regeringen företräder Sverige i EU. Det innebär att det är regeringen som förhandlar med de andra medlemsländerna i ministerrådet och i Europeiska rådet. Regeringen för också Sveriges talan i EU-domstolen.

SAMMANSTÄLLNING: TOMAS LAGERGREN
KÄLLOR: DN, EU-UPPLYSNINGEN.SE, REGERINGEN.SE,
VAL.SE, WIKIPEDIA, EUROPAPARLAMENTET.SE

EU i siffror

1995 Året då Sverige gick med i EU. En folkomröstning hölls året innan och valet var jämnt. JA-sidan vann med 52,3 %.

45,58 % så många av de röstberättigade i Sverige röstade vid förra EU-valet 2009.

28 medlemsstater är idag med i Europeiska unionen.

37 000 000 000 miljarder kronor betalade Sverige till EU i medlemsavgift 2013. EU:s totala budget 2013 var 150 miljarder euro.

20 mandat har Sverige i EU-parlamentet. Flest mandat har Tyskland med 96. Minst är Cypern, Estland, Luxemburg och Malta som har 6 mandat vardera.

60 % av kommunernas dagordning påverkas direkt av EU:s förordningar och beslut.

DT tipsar med hjälp av läsare om ett urval teckenspråkskaféer och -restauranger som finns ute i världen. Där kan man beställa mat på olika sätt, t.ex. genom att peka på vad man vill ha ifall man inte behärskar teckenspråk – eller språket där, vill säga. Smaklig måltid!

 Fullständig lista med adresser och länkar finns på dovastidning.se

Allehånde Café, Köpenhamn, Danmark
Ett husbåt-kafé i södra Köpenhamn med döva anställda.
De serverar smörgåsar, små hälsosamma rätter, och desserter.

Eetlokaal, Amsterdam, Nederländerna
Stället ligger i det indiska kvarteret i Amsterdam. Döv personal.
Minst en hörande som kan tolka finns alltid på plats.

Café Signes, Paris, Frankrike
Stället som öppnade 2003 är kanske världens mest kända teckenspråkskafé. Där arbetar både döva och hörande.
Affärsidén är att man bygger broar mellan döva och hörande.

1000 et 1 Signes, Paris, Frankrike
Ytterligare ett teckenspråksställe i Paris, som är både ett kafé och en restaurang.

Bar Senza Nome, Bologna, Italien
Drivs av döva. Både en bar och en restaurang. På lördagar kommer många döva gäster dit. DT har skrivit om den i DT nr 6 2013.

Kaviare u álky, Priedvidza, Slovakien
Caféet drivs av en döv ägare. Priedvidza har över 50 000 invånare och är beläget i nordvästra Slovakien.

Mozzeria, San Francisco, USA
Stället drivs och ägs av döva. Många i personalen är döva.
Som namnet antyder så serverar de framförallt pizzor
men också annan italiensk mat som pasta.

Cafe de las Sonrisas, Granada, Nicaragua
Caféet drivs av döva och har plats
för fyrtio personer. De serverar
frukost och lunch.

Café au lait p

Å teckenspråk

Café Kapish, Tel Aviv, Israel

Ett kafé med döv personal. Det är en del av Nalaga't Center, som är en mötesplats för döva, blinda, dövblinda och alla andra. De har också teater.

Alfaluna Restaurant, Gaza City

Döva ungdomar bosatta i Gazaremsan arbetar på restaurangen. Det serveras tre-rättersmiddag där.

Neema Crafts Restaurant, Iringa, Tanzania

Nästan alla på restaurangen är döva. En gång framröstad till den bästa brittiska restaurangen utanför Storbritannien av en stor engelsk tidning. Neema Crafts påminner om svenska Iris Hadar där man säljer hantverk gjorda av personer med funktionsnedsättning.

The Bakery Cafe, Kathmandu, Nepal

Kedjan har hela tio ställen i Nepals huvudstad, Kathmandu. Över 45 av 290 anställda är döva.

Happy Veggies, Hong Kong

Ett socialt företag med döva och hörselskadade anställda. Vegetarisk mat.

Deaf Cafeteria, Sai Kung, Hong Kong

Drivs av The Hong Kong Society for the Deaf sedan år 1995. Naturskönt läge. Hälsosam mat.

Garden Café, Tagbilaran, Filippinerna

En cowboy-restaurang med över 26 döva medarbetare. Ligger i kuststaden Tagbilaran på ön Bohol.

Tradeblock Deaf Cafe, Melbourne, Australien

Elever från Victorian College for the Deaf arbetar på kafét som en del av utbildningen.

NAMN: Kerstin Iréne Björk

ÅLDER: 65 år

BOR: i Stockholm

GÖR: Är "dagledig", tidigare vd och grundare av Stockholmstolkarna 1992-2011

GÖR HELST PÅ FRITIDEN: Läsna böcker

LÄSER HELST : Allt möjligt. Men inte biografier.

SER HELST PÅ TV: Jag ser aldrig på tv.

VACKRASTE TECKNET: Gemenskap.

Allt började med ett lapptäcke

Kerstin Björk var med och startade Sveriges första privata teckenspråkstolksbolag, Stockholmstolkarna 1992. Då sågs privata företag verksamma i välfärdssektorn inte med blida ögon.

– Döva sa argt ”Va, nu ska ni börja tjäna pengar på oss döva”, säger 65-åriga Kerstin Björk, som har sålt Stockholmstolkarna och nu är ”dagledig”, för hon vill inte kallas pensionär.

Klockan sju varje morgon hade någon av samordnarna och teckenspråkstolkarna på Tolkcentralen i Stockholm en otacksam arbetsuppgift. Denne skulle nämligen ringa runt och avboka ungefär tio tolkuppdrag. Vita lögner som ”Tolken är tyvärr sjuk” eller ”Tolken vårdar sjukt barn” drogs. Kerstin Björk var då chef för huvudstadens tolkcentral.

– Vi var tvungna att säga ja till alla tolkbeställningar och sedan varje morgon prioritera de uppdrag som vi faktiskt kunde ta. Döva genomskådade att vi hade satt det här i system, och blev förbannade på oss, säger Kerstin Björk, som var trött på att så gott som dagligen få skäll från tolkanvändare.

Det var då tankarna på att starta eget började växa fram.

– Lite tillspetsat kan man säga att allt började med ett lapptäcke.

En grupp anställda vid Tolkcentralen hade en systuga. En av dem var Kerstin Björk. I drygt ett år pratade de, medan de pysslade, om hur tolkservicen för döva, dövblinda, hörsel-skadade och vuxendöva borde vara.

– Vi ville att döva skulle få bra tolkar, säger Kerstin Björk.

Det ledde till att hon och de sju andra grundade Stockholmstolkarna den 1 september 1992. Fyra mål sattes upp.

Det ena var att ge klara besked. Alltså skulle man säga antingen ja eller nej till ett tolkuppdrag. Det andra var att tolkarna skulle få möjlighet till fortbildning med full lön. Det tredje var att personalen skulle få vara med och bestämma vilka nya kollegor de skulle ha. På Tolkcentralen arbetade både utbildade och utbildade tolkar och kvaliteten på dem var ojämn. Hos Stockholmstolkarna skulle endast utbildade teckenspråks- och dövblindtolkar jobba. Det fjärde var att tolkarna skulle få sina scheman en vecka i förväg.

– Det fjärde kunde vi inte genomföra. Det blev alltid ändringar i sista minuten.

De övriga på Tolkcentralen blev närmast chockade när de åtta berättade om att de skulle bilda ett tolkbolag.

– Det var fruktansvärt jobbigt de tre sista månaderna, då uppsägningstiden var tre månader. Alla var arga på oss, särskilt på mig. Jag var ju deras chef.

Tolkarna vid Tolkcentralen fick söka till Stockholmstolkarna. Fyra av dem blev anställda. Därmed hade bolaget tolv anställda i starten. De hade informationsmöte på Dövas hus. Många döva i publiken blev förbannade och ansåg att det var opassande att någon skulle börja tjäna pengar på dem. Men så klev SDR:s före detta ordförande, Lars-Åke ”Låw” Wikström, upp på scenen och sade ”Ge dem en chans. De vill väl inte förstöra det för oss”.

Eftersom Tolkcentralen hade ett fåtal tolkar kvar såg Stockholms läns landsting till att man kunde beställa tolk hos antingen Tolkcentralen eller Stockholmstolkarna AB. Sakta men säkert började döva acceptera och gilla bolaget, som i folkmun kom att kallas kort och gott STAB.

– Vi arbetade efter devisen ”Rätt tolk på rätt plats”. Det resulterade i nöjda tolkanvändare och tolkar. Jag fick ett argt samtal först efter fyra-fem år på STAB, berättar Kerstin Björk.

Tolkarna skulle vara anpassningsbara och flexibla. Om STAB-tolkarna till exempel såg att tolkanvändarna hade mycket kvar att prata om så meddelade tolkarna att de snart skulle sluta alternativt kunde ringa samordnaren och fråga om de kunde stanna längre om så önskades, om det gick. Och tolkarna skulle vara personliga men inte privata.

– Tolkarna är också medmänniskor. De kan inte bara säga ”Tack och hejdå” när uppdraget är över och gå därifrån, inte minst om en äldre döv till exempel är orolig över det besked denne just fått av läkaren. Jag menar inte att tolken ska trösta utan kan säga i stil med ”Jag förstår dig. Hoppas att det ordnar sig för dig”.

Det vanliga riktmärket var att tolken från Tolkcentralen skulle tolka högst 15 timmar i veckan. På STAB var det 20 timmar. Tolkuppdragens innehåll styrde. Om de var roliga, och tolken var intresserad av dem, så orkade denne tolka längre. Om tolken just haft ett tungt uppdrag så kunde denne ta nästa uppdrag som var lättare. Det tankesättet ledde till att tolkbristen minskade.

Politiker, som är för privata bolag i välfärdssektorn, menar att en av fördelarna med privata företag är just att de ofta är effektivare än offentligt drivna verksamheter. 2009 infördes ett nytt tolksystem i Stockholm. Endast privata tolkbolag anlätades. Förhoppningen var att minska tolkbristen ännu mer, vilket det gjorde.

– Jag tyckte att det var jättebra när Stockholm införde ett nytt tolksystem. Nu skulle tolkbolagen konkurrera på lika villkor, inte som det var på tiden när tolkbolagen och Tolkcentralen delade på uppdragen, och tolkservicen bli effektivare, säger Kerstin Björk.

Samtidigt som Kerstin Björk gläds åt att STAB har haft en bra placering på rangordningen (etta fram till 2012, nu trea), är hon bekymrad över hur upphandlingen av tolkbolag går till.

Stockholmstolkarnas arbetslag från 1992. Kerstin Björk står lite till höger om mitten. Hon har vit tröja och svart bälte.

– Det gäller att skriva vackra ord om hur förträfflig man är. Någon egentlig kvalitetskontroll finns inte.

Tre gånger under intervjun säger hon att hon vill se att landets dövföreningar, inte bara Kammarkollegiet, också ska börja auktorisera teckenspråks- och dövblindtolkar. Det är att en dövförening ska ha en panel bestående av fem personer, både döva och hörande. De ska bedöma hur en tolk teckenspråks- och taltolkar, interagerar med sina tolkanvändare, och hanterar tolketiska frågor.

– Panelen ska, till skillnad från Kammarkollegiet, ta ett helhetsgrepp om tolkarna. Jag är övertygad om att vi kommer att se nöjdare tolkanvändare och bättre tolkar, säger Kerstin Björk, som för några år sedan presenterade idén för Stockholms Dövas Förening (SDF).

Joakim Hagelin Adeby, före detta ordförande och nu kassör, säger till DT att SDF ansåg att panelen var en god idé, men svår att genomföra i praktiken. Landets dövföreningar skilde sig åt väldigt mycket när det gällde vilka resurser de hade.

I höst är det riksdagsval. Vinstfrågan är het efter medias rapportering om de övervinster som privata bolag gör i välfärdssektorn och om deras skatteplanering. Vänsterpartiet vill införa ett vinstförbud och de andra partierna på olika sätt se en vinstbegränsning, bara de höga kvalitetskraven är uppfyllda.

– Om vi ska ha ett vinstförbud så får vi återgå till Tolcentralen. Vill vi det? säger Kerstin Björk, som däremot tror på att höga kvalitetskrav ska ställas på de privata bolagen.

Hon tror inte på vinstutdelning till ägarna utan på att de anställda får bonus om deras arbetsgivare har haft ett bra år, för att motivera dem, och på att vinsten ska återinvesteras i verksamheten och bland annat användas till fortbildning, något STAB har gjort.

Som bekant får döva inte alltid tolk när de behöver det, särskilt i arbetslivet och på fritiden.

– Det är rent ut sagt ett vansinnigt tolksystem vi har i dag. Döva ska få tolk när de behöver det, i alla situationer.

Hon tror på ett tolksystem där man har en enda ingång, inte flera som det är i dag, när man vill beställa tolk, något SDR,

SDUF och HRF med flera arbetar för. Och hon råder alla döva att sluta vara tacksamma för att de överhuvudtaget får tolk fast tolken är undermålig.

– Döva måste våga säga till när de inte är nöjda med sina tolkar.

STAB är känt för att ha många duktiga tolkar. Hur har ni lyckats med detta?

– Våra tolkar ville vara duktiga och professionella och hela tiden förbättra sig. De tyckte om sina jobb. På rasterna diskuterade de ofta tolkmetoder. Och de hade möjlighet att fortbilda sig. De uppmuntrades att tänja sina gränser och våga ta de uppdrag som de trodde att de kanske inte skulle klara, säger Kerstin Björk, som samtidigt medger att alla rekryteringar som STAB gjort inte varit helt lyckade heller.

I början hade STAB åtta delägare. Sedan var de två: Kerstin Björk, och Monica Hermansson, som år 2005 hastigt och oväntat dog. Kerstin Björk var vd fram till 2011. Sedan kände hon att det var dags att kliva av. Därför sålde hon bolaget till Lisbet Holm, Lisa Kellerman, Sofia Lindfors och Priscilla Ferrera, som alla hade jobbat som tolkar hos STAB i många år. I slutet av mars i år hölls en avtackning av Kerstin Björk.

I dag är STAB landets största teckenspråkstolkbolag och har tolkuppsdrag inte bara i Stockholm med omnejd utan också i resten av landet och utomlands. Nu finns en rad privata teckenspråkstolkbolag utspridda i Sverige.

När hon ser tillbaka på sina år som vd och grundare av STAB, är hon glad att hon inte arbetade som tolk trots att hon gått tolkutbildningen. Hon kom i kontakt med teckenspråket redan som liten då hon hade döva morföräldrar. Två personer sade till henne att hon bara skulle bli en medelmåta som tolk.

Nu är du pensionär...

– Nej, jag vill inte säga att jag är pensionär. Jag skulle egentligen kunna fortsätta jobba.

Vad ska du göra nu?

– Jag vet inte riktigt, säger Kerstin Björk leende.

T.V: Gull-Britt Lindahl och Kjell Gunnå framför Gyeongbokgung Palace med guiden Jeong Suk An. T.H: Gull-Britt Lindahl i den halvstatliga dövskolan i Seoul.

Många har eget företag i Sydkorea

Min sambo, Kjell Gunnå, och jag var i Sydkorea under två veckor i feb-mars. Första veckan var vi där i samband med arrangemanget av de asiatiska klubbmästerskaptävlingarna i basket. Det ägde rum i Goyang utanför Seoul i Sydkorea.

Fyra herrklubbar och tre damklubbar deltog i turneringen och Melbournes herrar vann. Vårt barnbarn, Albert, som jobbar i Melbourne var med och tävlade för klubben. Andra veckan var Kjell och jag i Seoul, en riktigt stor stad med en befolkning motsvarande nästan dubbla Sverige.

Kjell ville INTE missa att se en hörande basketmatch på proffsnivå i Seoul. Själv gick jag omkring i staden. Då mötte jag tre döva män. Av dem fick jag höra mycket. Bland annat att döva i Seoul går till kyrkan varje söndag och det finns ca 50 kyrkor bara i Seoul. Det verkar vara deras samlingsplatser, typ som dövas förening här i Sverige. Många döva arbetar inom kyrkan men många döva driver också egna företag, de säljer t.ex. olika kakor och bröd som de gör själva.

Vi besökte också dövdistrikten, samt förbundskansliet, typ SDR-kansliet. Det finns 25 distrikt i Seoul. I varje distrikt finns det en demokratiskt vald heltidsarvoderad ordförande på fyra år. I varje distrikt finns det också en tolkverksamhet och det är alltid en döv som är chef och samordnare. Denne fungerar också som teckenspråklärare.

Det finns fyra dövskolor i Seoul och i varje skola finns ca 200-250 elever. Den ena skolan som nyss firat 100 år finansieras av staten medan den andra skolan till hälften finansieras av staten och de två sista skolorna är i kyrkans regi. Alla skolor undervisar på teckenspråk men de satsar också mycket på tal och hörselträning och vi fick intrycket att man tycker att den orala metoden är den bästa. Allt fler barn skaffar CI precis som

här hemma i Sverige. En rektor och ett par lärare backade ur en diskussion med oss när det hettade till lite. Vi märkte att döva har inget reellt inflytande och medbestämmande som vi har här i Sverige. Vi såg att döva hade "stor respekt" för hörande.

En dag åkte vi till gränsen mot Nordkorea, "ingenmansland". Vi fick åka till en berömd passage i Panmunjeom mitt inne i ingenmansland mellan två blå hus, det ena tillhör Sydkorea, det andra Nordkorea. I dessa två hus brukar delegationer från båda länderna träffas för förhandlingar och överläggningar. I det huset vi gick in i undertecknades vapenstillståndsavtal mellan länderna för 50 år sedan. Ännu idag finns inget fredsavtal mellan länderna, utan bara vapenstillstånd, vilket betyder i princip att länderna fortfarande är i krig med varandra. Denna gräns bevakas av närmast dockliknande helt stillastående solglasögonförsedda sydkoreanska soldater under överinseende av FN-soldater från USA. De stod helt orörliga i 20 minuter innan de avlöstes, och eftersom de bar solglasögon kunde man inte heller se om de blinkade med ögonen. Kusligt!

Sydkorea var lite till vår överraskning ett högteknologiskt utvecklat land med väl genomarbetad infrastruktur och mycket hög IT-penetration. Många kända bil-, mobil- och TV-märken tillverkas här: Samsung, L.G., Hyundai och Kia med mera. När vi tog in på hotell fick vi böka i timmar på en panel för att kunna tända och släcka lyset, TV:n och A.C. och allt, så kallad teknisk utveckling. Hmmm.

Vi åker gärna till Korea igen och då ännu hellre till Nordkorea. Vi hoppas kunna träffa döva där. Vi hörde att det gjorts några gruppresor för döva men kunde inte riktigt klura ut vem som ordnat de resorna.

GULL-BRITT "PANDAN" LINDAHL

Ökad frihet att välja tolk i framtiden?

Det är väldigt svårt att välja vård till sig själv. Som patient har man inte så bra kunskap om vården att man kan lita på att det egna valet blir bra för mig. Ändå har man infört vårdval på flera vårdområden i flera landsting, till

exempel i Stockholm, Skåne och Uppsala. Den 1 april i infördes bland annat vårdval i Landstinget Uppsala för specialiserad öron- näs- och halssjukvård samt ögonsjukvård i öppenvård. Beslutet att införa valfrihet inom den specialiserade vården togs av Uppsala Landsting i slutet av 2011. Det politiska målet är i första hand att öka valfriheten, tillgängligheten och mångfalden. Vårdval innebär att patienter har rätt att välja mellan olika vårdgivare. Det kan vara vård som ges av landstinget eller vård som ges av privata företag som landstinget har avtal med. Landstinget betalar till den vårdgivare som patienten väljer.

Tolkverksamheten på landstinget

Så länge tolkverksamheten regleras av Hälso- och sjukvårdslagen ser jag inget hinder för tolkverksamheten i landstingen att införa system för val av tolk. När du som tolkanvändare får möjlighet att välja tolk är det en helt annan sak än att välja specialiserad vård. Att välja specialiserad vård kräver att man har stor kunskap om den sjukvårdande behandlingen och dess effekter. När du väljer tolk är det en helt annan sak. Du som tolkanvändare, både hörande och döv, har oftast stor kunskap om vilka tolkar som kan ge dig det du vill ha, som tillfredsställer dina behov.

Att beställa en namngiven tolk

Hur fungerar det idag på landstingen, får jag välja tolk idag? Jag vågar påstå att tolkcentralerna inte har något emot att du önskar eller till och med väljer tolk bland de som är anställda. Vill du välja en tolk från ett privat företag som din tolkcentral har avtal med går det oftast också bra, landstingen har i normalfall en klausul i sina avtal med leverantörer av tolkning

om att tolkcentralen inte behöver följa rangordningen. Det kan vara när speciell tolk med viss kompetens behövs. Det kan dels handla om att tolkcentralen själv gör en bedömning om vilken tolk som behövs, dels att du som tolkanvändare själv önskat en namngiven tolk. I de flesta fallen kan tolkcentralen tillmötesgå tolkanvändarens behov efter beslut.

Speciell tolk

När behöver du "viss kompetens" hos en tolk? När du använder tolk vill du ha en tolk som förstår vad du själv vill berätta, som är duktig på i första hand svenska och teckenspråk och som kan tolka tillräckligt snabbt utan att inte tappa innehåll. Varje gång du inför ett tillfälle ska använda tolk har tänkt: "hoppas jag får en bra tolk" – då är det viktigt för dig att få välja tolk. Om du vet vilken tolk du vill ha i första hand ska du önska den tolken. Det absolut viktigaste är att du som tolkanvändare är nöjd med tolkningen.

Framtiden har redan kommit, öva att beställa namngiven tolk redan nu!

Under det senaste samrådsmötet i februari tillsammans med HRF, FSDB och Talför (Tolkcentralernas arbetsledarförening) bad jag representanterna för tolkcentralerna att ta fram en branschöverenskommelse. I denna handling vill jag att de gemensamt ska komma överens om och ange när tolkanvändare får välja tolk. Jag vill att det ska vara ett gemensamt dokument för alla tolkcentraler därför att för SDR är det också viktigt att tolkverksamheten är lika bra i hela Sverige. Som avslutning vill jag därför be dig som tolkanvändare när du beställer tolk – tala om vilken tolk du vill ha och ange varför. Du behöver inte vänta med att välja tolk till dess tolkverksamheten förstatligas eller styrs av annan lag. Det finns inget hinder för din tolkcentral att tillmötesgå dig eftersom det inte strider mot landstingets egen tolkverksamhet, lagen eller avtalen de har med sina leverantörer.

TORD RÅDAHL
STYRELSELEDAMOT, SDR

SDR Stockholm
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
Tel. vxl: 08 442 14 61
Fax: 08 442 14 99

SDR Leksand
Box 300
793 27 Leksand
Tel. vxl: 0247 641 00
Fax: 0247 105 97

Förbundsordförande:
Hanna Sejlitz
hanna.sejlitz@sdr.org
0723 211 132 (sms/3G)

Kommunikationsansvarig:
Helena Fremnell
hfre@sdr.org
0702 154 633 (tal/sms)

sdr@sdr.org
www.sdr.org

Material till Slingan:
webbredax@sdr.org
Fax: 08 442 14 99

Bli medlem:
medlem@sdr.org

Försäljning:
shop@sdr.org
Tel vx: 0247 140 65
Fax: 0247 105 97

Sveriges Dövas Pensionärsförbund:
info@sdpf.se

Västanviks Folkhögskola
Winterrommes väg 5
793 27 Leksand
Texttel: 0247 641 24
Fax: 0247 101 65
www.vastanviksfhs.se

SDR plusgiro: 90 00 24-1

SDR i Genève

● Jenny Nilsson har representerat SDR och SDUF i Lika Unika i Geneve där Kommittén för personer med funktionsnedsättning granskat Sveriges arbete med FN-konventionen. Vi lyfte bland annat upp om utbildning, arbetsmarknaden och ett oberoende mänskliga rättigheter-institut, och frågade vad som händer med "En samlad tolktjänst". Regeringens svarade att arbetet pågår.

Flera Nya vindar-besök

● Arbetsgruppen för SDR i framtiden – Nya vindar har hittills gjort 21 besök hos olika föreningar och organisationer.

Gjorda och kommande besök:

www.sdr.org/vara-fragor/nya-vindar/kalender.

Resultatet av besöken kommer att presenteras på förbundsmötet i maj och på hemsidan.

DNR-möte i Oslo

● Ordförande Hanna Sejlitz har deltagit på DNR-möte i Oslo. Från de andra nordiska länderna rapporterades bl a:

Norge är värd för Nordiska seniorträffen 2015 och välkomnar fler deltagare från övriga länder. I Finland är en teckenspråkslag på gång, troligen i maj. I Danmark har DDL lyckats få in teckenspråk i språklagen.

Nästa DNR-möte äger rum i SDRs lokaler den 17-19 oktober, och följs av att Sverige också är värd för CRPD-seminarium (Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning) den 20-21 oktober.

Nordiska familjelägret i Finland sker direkt före Nordiska kulturfestivalen. På kulturfestivalen finns SDR på plats.

Bokmässan i Örebro

● ABF Wesign och Örebro Länsmuseum arrangerade i samband med bokmässan i Örebro en konferens om vikten att äga sin historia, sin samtid, sin framtid och sitt språk. SDRs anförande "Vår rätt till kulturarv på teckenspråk" framfördes av ordförande Hanna som också deltog i panelsamtal. På mässan deltog SDR som utställare. I samband med konferensen bjöds vi och andra organisationer bland annat EUD till ett möte om Europas teckenspråkshuvudstad på Rådhuset och sedan vidare på besök hos landshövdingen på Örebro slott.

Besök från Spanien

● Mitt i flytten fick vi besök av Fluvia Artelis från Barcelona. Han forskar om döva och hörselskadade barns språkutveckling och ville utbyta erfarenheter.

Kultur på teckenspråk

● Ingela Jacobsson har deltagit i en offentlig utfrågning om tillgänglighet inom kulturen för funktionshindrade. En rapport har tagits fram **För, med och av – en uppföljning av tillgänglighet inom kulturen**. Återkommande under utfrågningen var att man måste se funktionshindrade som aktörer och inte bara mottagare av kultur. Kulturministern Lena Adelsohn-Liljeroth pratade om "Kulturens betydelse för oss alla". Hon lyfte bland annat upp om teckenspråk, Tyst Teater, skådespelarutbildning för döva och textad teater. Hon nämnde att hon varit på teater och haft textdisplay i knäet och bakom henne satt en hel rad med teckenspråkiga döva med varsin display. Ingelas reflektion är:

"Detta skulle kunna tolkas som att text löser allt för döva. Men döva som behöver teckenspråket för att förstå och framför allt döva barn som inte hunnit lära sig läsa måste ju få kultur på teckenspråk".

SDR föreläste på kunskapsdag om vården

● Liselotte Burvall och Johanna Karmgård deltog på Kunskapsdagen "Bättre vård, mindre tvång!" hos SKL. Dagen handlade om allas rätt till information om sin egen situation, rättigheter enligt lag och rätten att följa sin process. I sin föreläsning "Att ha ett annat språk än omgivningen", tog Liselotte och Johanna bl.a. upp bemötande i vården, dövpsykiatri och den stora brist på kunskap som skapar rättsosäkerhet i psykiatrisk vård och tvångsvård. Johanna berättade om Dövstudier och möjligheten för yrkesverkamma inom vården att få distansutbildning i dövas historia, teckenspråk och bemötande.

Funktionshinder i tiden

● SDRs ordförande var inbjuden att föreläsa om dövas kultur, språk och historia på SKLs och Socialstyrelsens konferensdagar Funktionshinder i tiden.

För senaste info besök oss på: www.sdr.org

SDUF:s snabbaste årsstämma

● Vår årliga förbundsstämma gick av stapeln 11-13 april på Västanviks Folkhögskola. Totalt kom det 45 deltagare.

Styrelsen var på plats redan på torsdagen för att planera inför helgen. Fredag förmiddag hade den gamla styrelsen sitt sista styrelsemöte med ordförande Isabella Hagnell i spetsen. På eftermiddagen anlände deltagarna från ungdomsklubbarna, valberedningen och gästerna. Västanviks Folkhögskola är berömd för sin fantastiska mat och jag kan bara instämna, maten som serverades under helgen kan man inte klaga på och man kunde se att jag inte var ensam om att tycka så för deltagarnas utvärdering av helgen visade samma sak.

Förbundsstämman under lördagen flöt verkligen på och jag vågar nog säga att det var SDUFs snabbaste förbundsstämma någonsin. Eva Norberg som mötesordförande och Maja Hellöre som mötessekreterare gjorde ett fantastiskt jobb!

Totalt inkom det fyra motioner från Norrlands Ungdomsklubb och fem propositioner från SDUF, ni kan ladda ner handlingarna på vår hemsida.

Det var dags för Årets utmärkelse. Priset gick till Camilla Jablonski, motiveringen kan ni läsa på vår hemsida. Grattis!

Lördagskvällen avrundades med en läsning, "Det är dyrt att vara fattig" som handlar om barnfattigdom. Efter läsningen hade vi en riktigt bra diskussion om hur SDUF och ungdomsklubbarna tillsammans kan göra något åt det. Det kostar ju att vara med på våra läger och inte alla kan delta då. Vi fick tips av deltagarna hur vi kan lösa det på ett bra sätt.

På söndagen tog vi det lugnt och lyssnade på ett par föreläsningar från ungdomsklubbarna. Sen föreläste Mia Modig om SDUFs nya projekt "Ungdomklubslyftet" vars syfte är att stabilisera de sju ungdomsklubbarna vi redan har och skapa en närmare relation till ungdomsklubbarna.

SDUF vill tacka den gamla styrelsen och valberedningen för ett bra jobb under de gångna åren! Vi vill också tacka Christian Östgård från Norrlands Ungdomsklubb som ställde upp och fotograferade den nya styrelsen.

Den nya styrelsen består nu av:

Mia Modig, ordförande

Olivia Renner Balkstam, vice ordförande

David Farkas, ekonomiansvarig

Kenneth Sandberg, ledamot

Julia Velasquez, ledamot

Glenn Aronsson, ledamot

Mimmi Granat, ledamot

FLORIAN TIRNOVAN, UNGDOMSKONSULENT, SDUF

Ändrat datum av barnläger

● Planen var att SDUFs barnläger skulle bli av 7-14 juli på Öresjögården men nu har vi blivit tvungna att flytta datumet samt plats p.g.a. interna problem hos Öresjögården. Det nya datumet blir 22-29 juni på Solhem, Björkö utanför Göteborg. Det finns platser kvar, anmäl dig!

EUDY har årsmöte i Bulgarien

● European Union of Deaf Youth har sitt årsmöte 11-12/7 i Primorsko, Bulgarien. Kenneth Sandberg och Julia Velasquez kommer att representera SDUF under årsmötet.

Dövas Nordiska Kulturfestival

● För fyra år sen höll Sverige i trädarna men nu är det dags för Finland att hålla i kulturfestivalen som blir av i Åbo 30/7-2/8. Pris och program kan ni hitta på vår hemsida!

Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 5 tr
174 57 Sundbyberg
www.sduf.se

Mejla: sduf@sdrf.se
Blogg: www.s-d-u.se/blogg
Twitter: @_sduf
Facebook: Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Förbundsordförande:
Isabella Hagnell
isabella.hagnell@sdrf.se
073 504 39 33 (sms/3G)

Sparka uppåt men inte neråt

Medan klimatet genom växthuseffekten blir varmare verkar det som att samhällsklimatet blir kallare. Jag syftar på idén om att vissa människor skulle vara mindre välkomna än andra i vårt samhälle. Rasismen, invandringskritiken och islamofobin har fått fotfäste till den grad att den till och med har spatserat ända in i vår riksdag. Smygrasismen lurar ständigt runt hörnet, den har krupit in i folks hjärnor och vaknar till liv när man får höra om äldreboenden som inte ens kan erbjuda sina äldre tillräckligt med mat. ”Pengarna går till invandrare och inte till våra äldre”, får man höra emellanåt. Trots att det ena inte utesluter det andra. Trots skattesänkningar. Det finns egentligen ingenting som säger att man inte kan lägga pengar på både invandrare och äldre, och alla andra som behöver det. Går vi tillbaka i historien verkar det dock vara så att invandringskritiken fungerar som en pendel – den lugnar ner sig under några år för att bli trendig igen när antalet sysselsatta sjunker och välfärden svajar. Därför förvånade det mig egentligen inte när jag fick syn på en grupp på Facebook för ”teckenspråkiga patrioter” som är uppenbart invandringskritisk. Det är inte första gången liknande grupper dyker upp – och det är precis just här jag känner att vi, du och jag, behöver prata allvar.

Sådana här attityder får hemska följder för oskyldiga människor. Dessutom är ofta argumenten som attityderna vilar på helt felaktiga. Som om inte det vore nog: med växande rasism har även nynazismen fått sig en skjuts. Det är smygrasismen och dagens rasistiska partier som ger nynazismen vingar. Folk som frågar sig hur det kunde bli som det blev i 30-talets Nazityskland - lyft ansiktet från historieboken och ta dig en titt på ditt samhälle, din omgivning och din riksdag.

För att leda er in på en ny bana; jag har länge varit samhällsintresserad och politiskt engagerad, men det var först när jag såg den verklighetsbaserade filmen Milk (2008) för cirka ett år sen som alla bitar föll på plats. Filmen avslutas med att politikern Harvey Milk som kämpade för homosexuellas rättigheter i USA på 70-talet yttrar följande ord i sitt berömda Hope Speech (Hopptalet): ”Utan hopp kommer inte bara homosexuella, utan även de svarta, de äldre, de handikappade att ge upp. Och om de medverkar till att välja till centralkommittén och till andra ämbeten fler homosexuella personer ger det ett grönt ljus till alla som känner sig berövade rösträtt, ett grönt ljus till att röra sig framåt. Det betyder hopp för en nation som har givit upp, eftersom att om en homosexuell person gör det är dörrarna öppna för alla”.

Jag förstod att allt förtryck har samma grund och skäl. Kvinnor, homo-, bi- och transexuella personer, funktionshindrade, döva, hörselskadade, invandrare, människor med annan etnicitet, samer, romer, djur m.fl. Alla är vi förtryckta. Vi sitter i samma båt.

Om en förtryckt grupp trycks ned, trycks alla förtryckta grupper andra ned. Om en grupp vinner framgång, följer vi andra med upp. Varför fungerar det så? För att förtrycket mot oss har precis samma grund: vi avviker från det normativa på något sätt. Den normativa människan i Sverige är man, heterosexuell, fullt hörande, etnisk svensk och icke funktionshindrad. En sådan människa har alltid företräde och privilegier (men är många gånger inte medveten om det själv). Döva män har privilegier som döva kvinnor inte har även om båda är förtryckta, sådant ser döva män ofta inte själva. När invandrare får lättare att få jobb och slutar dömas efter sitt namn och utseende och bjuds in i samhället kommer det bli bättre för döva och hörselskadade. Nyfödda döva barn kommer inte behöva passa in i någon mall och kommer därför ha självklar rätt till teckenspråk. När vi alla slutat förtryckas och normer bekämpats har alla samma chans.

Det är alla eller ingen.

Vi döva och hörselskadade får aldrig exkludera någon i vår kamp - i den ska alla vara välkomna. Och vi får aldrig neka någon annan förtryckt grupp de rättigheter vi önskar åt oss själva. Det måste vara dövrörelsens mål.

Oavsett vad döva vinner på andra förtryckta gruppers framgång så måste vi alltid värna våra medmänniskor och se det som en självklarhet att de är välkomna att komma hit om de så behöver eller inte. Denna attityd vilar i tron på alla människors lika värde. ”Våra egna först” finns det inga bra argument för, förutom känslomässiga sådana. Nej, vi ska inte åsidosätta våra egna – utan alla ska ha samma chans och möjligheter. Vårt drömsamhälle måste se ut så.

Vi avslutar med frågan som någon säkert frågar sig – är det möjligt då? Är det möjligt att uppnå ett samhälle fritt från normativa ideal där alla har samma chans? Det tror jag! Jag vet att det är fullt uppnåeligt och att vi kommer dit en dag. Så döva, hörselskadade, kvinnor, invandrare, människor med annan etnicitet, funktionshindrade, alla förtryckta – förena er. Sparka uppåt men aldrig neråt. Ni är Harry Potter och de som motarbetar er är Voldemort. Jag är övertygad om att godheten övervinner allt, precis som i Harry Potter-filmerna.

Och i godheten får inte din rasism plats.

OLIVIA RENNER BALKSTAM

Jag blev bestört över insändaren ”Ord mot ord – men ändå dömd”

REPLIK Det är med sorg och stor förvåning jag läser insändare från Lars-Åke Wikström, Tord Lind och Per-Tomas Örlögård.

Jag var i Stockholm under hösten 2013, satt åt lunch med några döva och skämtade som ”gubbar” kan göra. Plötsligt var det någon som frågade om jag sett ”Dövhallen”, en blogg på inter-net... nej det hade jag inte. Väl hemma i Leksand letade jag upp sidan – och höll på att smälla av!! Hur kan de anklaga honom för sexuella trakasserier och ofredande!! Det kan inte vara sant! Vi har ju suttit i samma styrelse i 12 år!

Så mitt absoluta första syfte var att undersöka; är det sant? Efter några turer och detektivarbete fick jag träffa tjejer (även killar senare) som berättade om olika händelser. Jag trodde verkligen inte det var sant först, men det gick ganska snabbt över. Det hade verkligen hänt! Att träffa dessa individer en och en, det var mycket kramande och gråtande och flera vänner via olika sociala medel berättade i detalj vad som hänt och vad de har utsatts för i sin skolgång på Birgittaskolan och Manilla-skolan. Till slut konfronterade jag ”X” och frågade om det var sant det han blivit anklagad för. Nej, sa han, det är inte sant. Många elever har försökt få uppmärksamhet kring detta och bl a gått till biträdande rektor på Manilla-skolan och berättat, vilket resulterade i att biträdande rektor hämtade ”X” och frågade ”Är det sant det som eleverna påstår?” Men ”X” förnekade, nej det är inte sant.

Varför lyssnade ingen på ungdomarna? Jag är ingen psykolog. Men jag lyssnar och agerar! Och har fortfarande kontakt med de drabbade. Kränkningarna är tydliga långt in i vuxen ålder med depression och ”må dåligt-tankar”. I förhållande till jämnåriga har känslomässiga störningar kommit fram, minnena har gett men för livet.

Dessa barn och ungdomar hade inte någon på sin sida. INGEN! Sent i höstas och efter mycket om och men beslutades att göra en polisanmälan. Jag ordnade med kvinnliga förhållare, kvinnliga tolkar och fanns själv på plats på utsatt tid. Var och en förhördes för sig. En del i några timmar och andra kortare tid. Vi var alla kvar hela tiden – väntande och stöttande. Jag fick stå som anmälare mot ”X” p.g.a. att tjejerna var rädda för honom. Det ledde till att jag fick personligt skydd så att jag vid minsta hot eller kränkning bara behövde ringa ett nummer. Polisen ansåg att tjejerna var trovärdiga, men händelserna låg för långt bakåt i tiden för att åtal skulle kunna väckas.

Alltså ingen dömd, och de som varit med och mörkat kan fortsätta sina liv och karriärer. Till skillnad från alla de utsatta som lever med detta som om det var deras fell!

Och vad har SPSM gjort? SDUF gjorde nyss ett uttalande gällande förlängningen av generaldirektörens uppdrag och regeringen sätt att hantera frågan. Jag är stolt över SDUF. Det var en av de bästa skrivelser jag läst någonsin! Jag kommer så länge jag lever stå upp för min del i detta och försöka hjälpa de ungdomar som inte själva kan! Lyssna och agera!

Thomas ”Tompa” Spogardh

Får styrelsevalet gå till så här?

Nyligen hade en av landets dövföreningar årsmöte. Det var mycket märkligt. Något liknande hade jag aldrig sett förut. Dövföreningens valberedning hade svårt att hitta en ordförande som ville och kunde ställa upp. På årsmötet skulle ordföranden väljas på två år. Det hade varit lättare om en ordförande var vald på ett år. I så fall krävdes en stadgeändring. Men under årsmötet framkom det en ordförandekandidat, men som kunde ”helst bara för ett år, annars får det vara”. Ordförandekandidaten hade ett visst rykte om sitt beteende. Deltagare på årsmötet begärde därför en sluten omröstning. När man höll på att skriva antingen ”JA” eller ”NEJ”, steg kandidaten plötsligt upp på podiet och sade ”Om det blir en sluten omröstning, oavsett hur många ja- och nejroster det är, så hoppar jag av omedelbart”.

Många medlemmar på årsmötet gapade av förvåning och blev bestörta. De visste inte vad de skulle göra med sina lappar. Våldigt dålig stil av kandidaten att göra så! Denne blev sedan vald till ordförande.

Ska styrelsevalet gå till så här? Är det demokrati att göra så?
undrar en som var med på årsmötet

Ny föreningslokal i Örnsköldsvik

I mars samlades Dövföreningens medlemmar i Föreningarnas Hus för att ha årsmöte. Det vart ett lugnt och fridfullt årsmöte. Det var omval på samtliga poster vilket innebär att Ann-Marie Wiklund fortsätter som ordförande, Carina Berglind fortsätter som sekreterare och Åke Nordlund fortsätter som kassör för föreningen. Den stora nyheten var annars att vi äntligen har kunnat byta föreningslokal. Afasiföreningen har accepterat att byta och vi har därigenom fått en större föreningslokal och det är jätteskönt för vi var verkligen trångbodda förut. Efter själva mötet så fikade vi allihopa och umgicks och pratade och alla försvann allt eftersom nöjda med eftermiddagen.

Anders Lind
Örnsköldsviks Dövas Förening

Det är snarare 40 ord mot ett ord

REPLIK Det finns ingen anledning att betvivla våra medlemmars berättelser. Det är otroligt viktigt att detta uppmärksammats. Det skriver företrädare för Svenska Dövidrottsförbundet, Sveriges Dövas Ungdomsförbund och Västanviks folkhögskola.

För många blev det en stor chock när historien om idrottsläraren uppdagades i medierna och att han fick fortsätta jobba i många år på två dövskolor trots sexuella trakasserier. Det var för många skönt och en befrielse att det kom upp till ytan.

Därför har också många i föreningarna runt om i hela landet reagerat på det Lars-Åke Wikström, Tord Lind och Per-Thomas Örlegård skrev i förra numret av Dövas Tidning. Att tre mycket välkända och respekterade profiler inom dövrörelsen skriver att det är ord mot ord sticker i mångas ögon och känns otäckt. Det är att förminska hela situationen.

Det är fler än 40 andra personers upplevelser som insändarna negligerar när de skriver "står ord mot ord". Faktum är att det snarare är "40 ord mot ett ord" de tre skribenterna menar. Vi har inte sett någon anledning till att betvivla dessa personers berättelse. De har visat oerhört stort mod och beslutsamhet genom att ta bladet ur munnen. Är det den reaktion de då förtjänat?

Det skulle vara mycket märkligt och ännu mer vinklat om Dövas Tidning hade valt att avstå från att skriva om det. Det ligger i tidningens intresse att rapportera om vad som händer i dövvärlden. Inga namn har nämnts och rapporteringen har haft ett "utifrån-perspektiv".

Därför känner vi att det är ytterst beklagligt att det kommer tre äldre män och får det att framstå som om det bara gällde ord mot ord. Detta är en märklig och orättvis bedömning. Det är ett hån mot de många elever som drabbats och trätt fram. Mot de som höjt sin röst och tagit upp situationen med vuxna på skolan. Mot de anmälningar som lämnats liggande genom åren. Barn, och inga andra för den delen, ska inte behöva vara utsatta på detta sätt.

Många generationer, äldre som yngre, har antingen vuxit upp med eller sett upp till dessa tre män som förebilder. Under många decennier har de innehaft ledande positioner i bl.a. SDR och därmed personifierat dövrörelsen. Vi hoppas verkligen att alla läsare förstår att den ståndpunkt de offentliggjort är deras egen personliga uppfattning och inget vi står bakom.

Att det uppmärksammats som det gjort är fantastiskt och viktigt. Inte minst för att försäkra att något liknande aldrig någonsin får hända igen.

Mia Modig
ordförande, Sveriges Dövas Ungdomsförbund

Calle Rasmussen
ordförande, Svenska Dövidrottsförbundet

Sven-Emil Karmgård
ordförande, Västanviks folkhögskola

ILY-mugg. 105 kr/st.
Beställ på sdr.gavan.se

I **TSP**
sdr.org

Cykeln har inte något kön – eller?

Att samhället ännu är könssegrerat visste vi redan. Ibland alldeles i onödan. Som i cykelbutikerna. Jag skriver till försäljaren bakom disken att jag önskar mig en lätttrullad och -skött pendlingscykel. Han frågar om jag vill ha en hoj med eller utan fotbroms. Jag pekar på ordet "med" varpå han nickar och visar två modeller som tros kunna passa mig. De är märkta som Herr; dessa har nämligen en hög ram. Damcyklarna har däremot en lägre ram. Försäljaren förutsätter utan att fråga mig att jag ämnar köpa en herrcykel. Jag tittar mig omkring i butiken. Fler-talet damcyklar är dessutom färgglada och har en korg. Herrecyklarna är i regel mörkfärgade och har ingen korg. Det är likadant i de andra cykelaffärer, och på de cykelsajter, som jag besökt. Varför denna könsuppdelning?

Att damcykeln har en lägre ram har sin historiska förklaring. Kjolen ska inte behöva fastna i röret eller vecklas upp, något jag kan förstå. Samtidigt vill allt fler män köpa en damcykel just för att den är lättare att kliva på. Sydsvenskan skrev för fyra år sedan att allt fler unga killar gärna köpte en tösacykel. De skämdes inte för att ha en hoj med korg. Viktiga argument var att slippa stängen och risken att få en smäll där det gjorde ont. Försäljaren bekräftar för mig att det är särskilt lite äldre män som gärna köper en damcykel.

Landets... nej, världens cykelbutiker och -tillverkare borde sluta med den här könsuppdelningen. Istället skulle de ha följande kategorier: låg ram, hög ram, och barn. Eller varför inte unisex där ramen är mellanhög. Även män kan ha nytta av att ha en korg. De handlar också mat och transporterar

väskor och grejor, inte bara kvinnor. Både cyklar med låg och hög ram kan gott ha färdigmonterade korgar som tillval. Och färgvalet ska vara lika brett oavsett vilken ramhöjd man väljer. En grabb kan till exempel vilja ha en rosa cykel med en hög ram. Han ska inte behöva höra "Men då får du köpa en damcykel om du vill ha rosa", vilket man aldrig får höra när man köper bil.

Visst, om man frågar en cykeltillverkare varför denne har en könssegrerad kollektion kommer den att svara att det är vad kunderna efterfrågar. Det är möjligtvis sant. Samtidigt är det en dålig ursäkt när också allt fler män önskar sig en tvåhjulning med en lägre ram. Cykeltillverkaren har här ett visst ansvar att arbeta för ett mer könsneutralt sortiment undan för undan. Finns det en dambil? Finns det ett damflygplan? Finns det en dambuss? Nä, just det.

Vad köpte jag för tvåhjulning? En svart herrcykel. Just den var den bästa av de modeller som jag provade. Och jag har inga problem med att kliva på den. Jag ska dock erkänna att dametiketten stör mig. Jag är kille och ska därför ha en herrcykel. Samtidigt frågar jag mig: tänk om könsetiketterna inte funnits på cyklarna, hur hade jag och de andra kunderna då resonerat vid köp av cykel?

Det vore befriande om fler saker och ting, och inte minst färger, inte hade någon könsetikett. Då hade vi nog trampat mot ett mer jämställt samhälle. Kanske också ett färggladare och roligare sådant, med alla människor som cyklade omkring i alla möjliga paletter.

Glöm inte att använda hjälmen på vägen mot det jämställda samhället, bara. Den behövs oavsett hur likställda vi kvinnor och män är.

NICLAS MARTINSSON

Teckenspråkstolkad visning
på Nobelmuseet av utställningen
»Idéer som förändrar världen«

Tisdag 20 maj kl. 18.00
Fri entré. Boka plats på:
bokning@nobelmuseum.se
eller 08-534 818 18

 Nobelmuseet

Stortorget 2, Gamla stan, Stockholm. www.nobelmuseum.se

NESTLÄSTILBONER

Dövteamet i Stockholms län

söker

Kurator

Upplysningar: Enhetschef Anita Dath 08-123 351 90,
texttelefon 08-123 496 50

Läs mer på www.jobbsll.se Ref nr SLSO14-40749
Sista ansökningsdag 140531

 Stockholms läns landsting

Upp till
20%
i PLUS-kunds
rabatt

Spara pengar på dina försäkringar

Sveriges Dövas Riksförbund är en del av UNIK Försäkring. Det innebär att du som medlem kan teckna trygga och förmånliga försäkringar för bil, boende och olycksfall för dig och dina familjemedlemmar.

Dessutom får du som medlem...

- Generösa rabatter på upp till 20% när du tecknar flera försäkringar
- Personlig service av en person som kan hjälpa dig i alla dina ärenden
- Snabba svar och inga krångliga knappval

Ring oss idag så berättar vi mer!

010-490 09 91
info@unikforsakring.se
www.unikforsakring.se

UNIK®
FÖRSÄKRING

i samarbete med

T-MEETING

Nyhet!

TM-Touch för iPad kan nu äntligen föreskrivas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne

Fantastisk videokommunikationslösning med unika egenskaper som inbyggd videosvarare m. m.

Specialanpassad för döva & hörselskadade, synskadade & dövblinda.

Bärbar enhet i iPad som ger dig möjligheter du inte har idag.

Kan nu sökas som hjälpmedel inom Stockholms läns landsting och Skåne.

För mer information gå in på vår hemsida: www.tmeeting.se eller kontakta oss.